

Становище бібліотек на селі заслуговує на прискіпливу увагу, оскільки для сільських мешканців відвідання цих закладів є чи не єдиною можливістю задовольняти свої інформаційні та культурні потреби. У багатьох регіонах України здійснюється не тільки традиційне бібліотечне обслуговування, а й створюються умови для його вдосконалення завдяки постійному розвитку соціальних і культурних комунікацій відповідно до вимог сучасності. Безумовно, сільська бібліотека в конкретному комунікаційному середовищі стає важливою складовою єдиної інфраструктури інформаційного, культурного обслуговування громадян.

Однак для країни характерне й інше: наявність бідних, в інформаційному сенсі, сільських територій, закриття бібліотек, що стає небезпечним фактором і заважає прогресу суспільства та держави.

Крім глобальних проблем, спричинених інформаційною і соціокультурною нерівністю сільських регіонів, існує комплекс конкретних локальних взаємопов'язаних чинників, які впливають на бібліотечне обслуговування населення. Це стосується насамперед стану публічних бібліотек у сільській місцевості, у яких фонди, через відсутність коштів на поповнення, перетворюються на нагромадження морально застарілих та фізично зношених документів. Більшість із цих бібліотек не адаптовані до нових викликів часу, не мають відповідного технічного оснащення.

Упровадженню нових інформаційних технологій, подоланню інформаційної нерівності деякою мірою сприяють громадські організації та фонди, іноземні посольства та представництва. Підтвердженням цього є центри доступу до Інтернету, що відкрито в регіонах України завдяки грантовій допомозі Посольства США (LEAP), програмі «Бібліоміст». Минулого року в рамках Антикризової гуманітарної програми Інституту відкритого суспільства (Нью-Йорк – Будапешт) і Міжнародного фонду «Відродження» в Україні оголошено конкурс «Поповнення фондів сільських бібліотек та активізація їх просвітницької роботи з дітьми та молоддю». Метою є поповнення фондів сільських і районних бібліотек сучасними виданнями з гуманітарних та суспільних дисциплін; сприяння активізації ролі бібліотек як центрів культури та суспільного діалогу; заохочення дітей і молоді до читання. Так, переможцями 2011 р. стали 81 районна й сільська бібліотеки.

Але держава, незважаючи на прийняття минулого року Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека-XXI», у частині фінансування впровадження інформаційних технологій у бібліотеках поки що залишається осторонь.

Найголовнішими питаннями, що стоять перед сільськими бібліотеками, є організаційно-структурні, а саме: залишати традиційні форми роботи, змінювати їх або створювати принципово нові моделі? Бути чи не бути ЦБС? Ці питання тягнуть за собою такі дії: зміну статусу, типології, функціональних особливостей, пріоритетів розвитку бібліотеки тощо.

<...> Наявність у селах публічних бібліотек як самостійних одиниць або у складі ЦБС, їх оптимізація, збільшення або скорочення – ці питання стоять дуже гостро і вирішувати їх треба в першу чергу. На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2009 р. «Про затвердження плану заходів щодо розвитку бібліотечної справи на період до 2011 р.» (п. 3 «Розробити та затвердити план заходів на 2011–2015 рр. з питань зміцнення матеріально-технічної бази бібліотек, створення умов для збереження Державного бібліотечного фонду, запобігання скороченню чисельності бібліотек, особливо в сільській місцевості») Міністерство культури України ініціює проведення у 2012 р. загальнодержавного дослідження «Вивчення стану забезпечення сільського населення України публічними бібліотеками». Його мета – на підставі аналізу стану охоплення бібліотечним обслуговуванням сільського населення країни розробити ряд заходів щодо збереження, зміцнення та розвитку бібліотечної мережі в сільській місцевості.

<...> Саме висновки цього вивчення можуть бути використані під час реорганізації мережі бібліотек. Попри те, що дослідження має охопити всі регіони країни, під час здійснення будь-яких організаційних заходів варто застосовувати індивідуальний підхід до конкретної бібліотеки, враховувати потреби й умови розвитку регіону в цілому, місцеві традиції та існуючу бібліотечну специфіку. Але при цьому завжди слід пам'ятати, що головною метою будь-яких мережевих перетворень повинно бути формування єдиного бібліотечно-інформаційного простору задля забезпечення доступу громадян, незалежно від місця їх проживання, до інформації, знань, культурного надбання.

Аналіз ситуації, що склалася, економічні розрахунки, наявність перспектив розвитку – саме ці параметри треба брати за основу, коли йдеться про побудову сучасної мережі бібліотек у регіонах. Боротьба за кожну існуючу сьогодні сільську бібліотеку, без урахування цих параметрів, може стати безперспективною, оскільки багато з них не відповідають сучасним вимогам, а ігнорування реального стану врешті-решт негативно впливатиме на всю бібліотечну систему.

<...> Настав час змінювати безпосередньо парадигму побудови бібліотечної мережі в Україні, оскільки бібліотечна галузь потребує адаптації

до нових політичних і соціально-економічних умов, модернізації на базі нових технологій розвитку з урахуванням світових тенденцій і накопиченого історичного досвіду. Саме це повинно стати дороговказом як для професійної бібліотечної спільноти, так і для органів управління бібліотечною справою ***(Вилегжаніна Т. Бібліотечне обслуговування в сільській місцевості: стан і перспективи // Бібліотечна планета. – 2012. – № 1. – С. 4–5).***